

**Materiál na rokovanie
Hospodárskej a sociálnej rady SR
dňa 3. 11. 2025**

k bodu č. 4

Rôzne

Iniciatívny materiál ZMOS: „Zmena Ústavného zákona č. 493/2011 Z.z. o rozpočtovej zodpovednosti“

Všeobecne k materiálu:

Územná samospráva na Slovensku je viazaná viacerými právnymi rámcami rozpočtovej zodpovednosti, ktoré stanovujú limity zadlženia, pravidlá vyrovnaného hospodárenia a mechanizmy sankcií. Ústavný zákon č. 493/2011 Z. z. (tzv. zákon o dlhovej brzde), v súčasnosti zahŕňa do celkového verejného dlhu aj úvery a záväzky obcí a vyšších územných celkov, a tým priamo ovplyvňuje hospodárenie samospráv. Tento zákon pri prekročení určitých úrovni dlhu stanovuje limity a sankcie, čo v praxi znamená, že môže nepriamo spôsobiť obmedzenia v bežnej činnosti a investičnej aktivite územných samospráv.

Súčasne však existuje samostatný a dostatočne prepracovaný rámec rozpočtovej zodpovednosti pre územnú samosprávu, zakotvený v zákone č. 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy. Tento zákon podrobne upravuje limity zadlženia obcí a vyšších územných celkov, povinnosť vyrovnaného hospodárenia a mechanizmy sankcií pri porušení rozpočtovej disciplíny. V praxi teda existuje duplicitné uplatňovanie pravidiel, keďže ústavný zákon o dlhovej brzde rieši otázky, ktoré sú už obsiahnuté v osobitnej legislatíve pre samosprávy. Takáto duplicita spôsobuje legislatívnu nejasnosť a znižuje právnu istotu samospráv.

Povinnosť zmraziť výdavky pri prekročení dlhu, ktorá je v súčasnosti uložená samosprávam ústavným zákonom, je podľa ZMOS neprimeraná, pretože obmedzuje schopnosť samospráv zabezpečovať základné služby pre občanov a financovať plánované rozvojové projekty, vrátane povinnosti vyplývajúce zo štátnej regulácie (*zákonné zvyšovanie miezd zamestnancov vo verejnej správe*).

Povinnosť zostaviť vyrovnaný rozpočet, ktorá je zakotvená aj v ústavnom zákone, upravuje aj § 10 ods. 7 zákona č. 583/2004 Z. z., a jej duplicita je preto nadbytočná. Vyrovnanosť sa posudzuje podľa tohto zákona, ktorý reflektuje reálne finančné možnosti samospráv a zabezpečuje

rovnováhu medzi príjmami a výdavkami, nie podľa metodiky ESA 2010, ktorá sa používa pre štátne účely. Je potrebné dodať, že samosprávy sa na verejnom dlhu podieľajú minimálne, menej ako dvoma prercentami

V tejto súvislosti ZMOS navrhuje, aby sa z ústavného zákona č. 493/2011 Z. z. vypustili všetky ustanovenia týkajúce sa územnej samosprávy a aby sa relevantné mechanizmy upravili výlučne v zákone č. 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy. Navrhované presunutie mechanizmov umožní jednoznačne definovať kompetencie samospráv pri riadení vlastného dlhu a zároveň zachovať potrebnú rozpočtovú disciplínu bez neprimeraných obmedzení.

Záver:

ZMOS žiada Ministerstvo financií SR a vládu SR, aby boli z ústavného zákona č. 493/2011 Z. z. vypustené všetky ustanovenia týkajúce sa územnej samosprávy. Navrhované zmeny odstránia duplicitnú a nadmernú reguláciu, posilnia legislatívnu jednoznačnosť a kompetenčnú autonómiu samospráv pri riadení vlastného dlhu, umožnia lepšie zosúladenie rozpočtovej zodpovednosti s reálnymi potrebami obcí a zároveň zachovávajú plnú rozpočtovú disciplínu podľa zákona č. 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy. Tento prístup poskytne samosprávam stabilný a jasný rámec hospodárenia a zároveň podporí ich schopnosť efektívne plánovať rozvoj a poskytovať služby občanom.

Návrhy a požiadavky:

ZMOS navrhuje, aby Hospodárska a sociálna rada SR prijala uznesenie, ktorým odporučí vláde Slovenskej republiky:

- 1. Predložiť novelu ústavného zákona č. 493/2011 Z. z.,** ktorou sa vypustia všetky ustanovenia týkajúce sa územnej samosprávy, keďže sú duplicitné a nadmerne regulujúce, a tým posilniť legislatívnu jednoznačnosť a kompetenčnú autonómiu samospráv pri riadení vlastného dlhu.
- 2. Ak by sa mechanizmy ústavného zákona ponechali, zaviesť minimálne výnimku pre mzdové výdavky,** keďže štát pravidelne zvyšuje platové tarify zamestnancov verejnej správy a samosprávy ich musia hradiť z vlastných rozpočtov. Takáto úprava by zabezpečila, že povinnosti vyplývajúce zo štátnej regulácie nebudú negatívne ovplyvňovať finančnú stabilitu samospráv.

doc. PaedDr. Jozef Božik, PhD.

predseda ZMOS